

SESJA NAUKOWA W 160 ROCZNICĘ URODZIN WIKTORA GODLEWSKIEGO

(BOGUTY, 29 MAJA 1992 R.)

Wiktor Ignacy Godlewski urodził się 30 grudnia 1831 r. w Bogutach Wielkich (obecnie woj. łomżyńskie), jako syn Aleksandra i Karoliny z Ciołkowskich; pochodził ze szlachty zaściankowej. Ukończył gimnazjum w Łomży, a następnie pracował w administracji majątków; ponadto przez cały czas współpracował z Gabinetem Zoologicznym Warszawskim. Za udział w Powstaniu Styczniowym został w roku 1864 aresztowany i wywieziony za Bajkał do m. Pietrowskoje. W latach 1865–1868 zajmował się głównie preparowaniem ptaków i ssaków, które wysyłał do Gabinetu Zoologicznego Warszawskiego. Zetknął się wówczas z B. Dybowskiem, który w końcu 1868 r. zaproponował mu współpracę i osiedlenie się w Kucuku nad Bajkałem.

Godlewski okazał się uzdolnionym konstruktorem przyrządów naukowych; m.in. opracował i zbudował przyrząd do pomiarów głębokości i poboru prób dna, zwany ołowianką. Dzięki zastosowaniu ołowianki skorygowano dotychczasową głębokość jeziora i rozpoznano bogactwo fauny dennej. Badania Bajkału przeciągnęły się do roku 1872, a wyniki wskazały na mylne dotychczas poglądy o ubóstwie fauny jeziora. Obaj badacze zostali odznaczeni małymi złotymi medalami Rosyjskiego Towarzystwa Geograficznego. W roku 1871 Godlewski wraz z A. Cze-kanowskim odbył wyprawę w góry Przybajkała, w latach 1872–1875 z B. Dybowskiem i M. Jan-kowskim wziął udział w podobnej wyprawie Amurem do Władywostoku. Po powrocie zakończyli w latach 1875–1877 badania Bajkału i obaj powrócili do kraju; wydali 10 prac naukowych dotyczących jeziora Bajkał. W kraju W. Godlewski został dzierżawcą majątku Smolechy pod Ostrowią Mazowiecką, który nabył w roku 1899. Zmarł na tyfus 17 listopada 1900 r.; został pochowany opodal w Jasienicy.

Sesja naukowa poświęcona 160. rocznicy urodzin Wiktora Godlewskiego miała na celu przybliżenie jego postaci. Została ona zorganizowana przez Ośrodek Kultury Gminy Boguty-Pianki; na czele komitetu organizacyjnego stał dyrektor Ośrodka Roman Swierzewski. Sesję otworzył wójt Gminy Józef Bogucki; uczestniczyli w niej m.in. potomkowie rodziny Edward i Franciszka (z domu Drewnowska) Godlewscy oraz ich syn Andrzej Godlewski — przewodniczący Rady Gminy Boguty-Pianki. Z pobliskiego Ciechanowca przybył także dyrektor Muzeum Rolnictwa im. Krzysztofa Kluka, mgr Kazimierz Uszyński. Z okazji rocznicy wydano piękny medal Wiktora Godlewskiego, przy udziale Instytutu Zoologii PAN w Warszawie i Banku Spółdzielczego w Bogutach.

Pierwszym prelegentem na Sesji była prof. dr hab. Hanna Maria Małgowska (z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie), która podjęła temat Bajkału w literaturze polskiej, zwłaszcza wśród polskich zesłańców na Syberii, dotyczący opisów Bajkału, zagadnień religioznawczych, kulturalnych i naukowych. Z kolei dr Wanda Grębecka z Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN w Warszawie poświęciła swój referat polskim badaniom florystycznym Syberii; wśród nich szczególną uwagę zwraca postać dr. Józefa Łagowskiego, lekarza i botanika, badacza m.in. okolic Irkucka. Prof. dr hab. Zdzisław Mikulski (Uniwersytet Warszawski) przedstawił referat pt. „Dybowski i Godlewski a początki nowoczesnej limnologii”. Myślą przewodnią było omówienie roli, jaką obaj nasi badacze Bajkału odegrali w kształtowaniu się nowej wówczas dyscypliny naukowej

— limnologii, obejmującej szeroko pojętą wiedzę o jeziorach. W nauce światowej panuje pogląd, iż pionierem limnologii był szwajcarski lekarz i przyrodnik François Alphonse Forel (1841–1912), który rozwinął w roku 1870 na szeroką skalę badania Jeziora Genewskiego (Lemanu). Wspaniałe wyniki badań Bajkału, dokonane przez polskich uczonych, są niestety mało eksponowane, a tego rodzaju sesja — jak obecna — może przyczynić się do szerszego spopularyzowania naszych osiągnięć i podkreślić rolę Polaków w nauce światowej. Pogląd ten wywołał uznanie uczestników Sesji.

Miłym akcentem uroczystości było zorganizowanie zwiedzenia świetnie utrzymanego i prowadzonego Muzeum Rolnictwa im. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu. Muzeum zostało powołane do życia w roku 1963 przez Towarzystwo Przyjaciół Ciechanowca i mieści się w odbudowanym po wojnie klasycystycznym pałacu należącym uprzednio do rodziny Starzeńskich; obejmuje kilka działów oraz izbę pamięci Krzysztofa Kluka wraz ze zbiorem Jego dzieł. Na 25 ha znajduje się dobrze utrzymany skansen regionalnego budownictwa ludowego, a także wirydarz ze wszystkimi roślinami uprawianymi przez Kluka. Dyrektorem Muzeum jest mgr Kazimierz Uszyński, rodem z Bogut.

Wydaje się, że sesja poświęcona Wiktorowi Godlewskiemu, mimo skromnej obsady, spełniła swe zadanie, a jej organizatorom — z dyrektorem Gminnego Ośrodka Kultury Romanem Swierzewskim na czele — należą się słowa uznania i podziękowania.